

กองแบบแผน

คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan)

ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม

รหัสกระบวนการงาน DCD-M-๐๐๒

ผู้รับผิดชอบ

(นางประจบ สุโพธิ์)

หัวหน้ากลุ่มควบคุมคุณภาพมาตรฐาน

อาคารและสภาพแวดล้อม ๓

ทบทวนโดย

(นายเสรี ลาภยุติธรรม)

ตำแหน่ง :

ผู้อำนวยการกองแบบแผน

อนุมัติโดย

(นายแพทย์ธงชัย กิริติหัตถยากร)

ตำแหน่ง :

รองอธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ฉบับที่ ๑

แก้ไขครั้งที่ ๐๐

วันที่บังคับใช้

สถานะเอกสาร ควบคุม

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๒ ของ ๙

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
๑. วัตถุประสงค์	๓
๒. ผังกระบวนการทำงาน	๔
๓. ขอบเขต รายละเอียดลักษณะงานและการปฏิบัติงาน	๕
๔. หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากร	๕
๕. คำจำกัดความ	๕
๖. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	๕
๗. กฎหมาย มาตรฐาน และเอกสารที่เกี่ยวข้อง	๘
๘. การจัดเก็บและการเข้าถึงเอกสาร	๘
๙. ระบบการติดตามและประเมินผล	๘
๑๐. ภาคผนวก	๙

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๓ ของ ๙

๑. วัตถุประสงค์

คู่มือปฏิบัติงานฉบับนี้จัดทำขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่กองแบบแผน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานออกแบบและจัดทำผังหลัก ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมีความสอดคล้องตามกระบวนการหลักของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๔ ของ ๙

๒. ผังกระบวนการทำงาน

ลำดับ	กระบวนการงาน	มาตรฐาน เวลา (วัน)	ข้อกำหนดของกระบวนการ	ผู้รับผิดชอบ
๑	๖.๑ แต่งตั้งคณะทำงาน	๕ วัน	คณะทำงานประกอบด้วยนักวิชาชีพในสาขาต่างๆ เช่น สถาปนิก วิศวกรสาขาต่างๆ ช่างโยธา และ/หรือผู้มีส่วนได้เสีย	กองแบบแผน
๒	๖.๒ กัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย	๒๐ วัน	ประชุมพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ๑. รพ.ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน ๒. รพ.ที่เกิดหรือปรับปรุงตามนโยบาย ๓. รพ. ที่มีความประสงค์จะขยาย	สถาปนิก
๓	๖.๓ สํารวจข้อมูลที่ใช้ในการทำผังหลัก	สำรวจ ๓๐ วัน	๑. ข้อมูลพื้นฐานทางกายภาพ ๒. นโยบาย ๓. อาคาร สิ่งก่อสร้าง ๔. ระบบต่างๆ	สถาปนิก นายช่างโยธา
๔	๖.๔ วิเคราะห์ข้อมูล	๑๔ วัน	วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ	สถาปนิก
๕	๖.๕ ออกแบบและจัดทำ	๓๐ วัน	- นำข้อมูลทั้งหมดมาออกแบบผังหลัก - จัดทำเป็นแบบร่าง ๑. นำข้อมูลมากำหนดเป้าหมายและแนวคิดในการออกแบบผังหลัก ๓. จัดทำแบบร่างผังหลัก	สถาปนิก
๖	๖.๖ เสนอคณะกรรมการ สายวิชาชีพสถาปนิก	๕ วัน	กลั่นกรอง/ตรวจทานความถูกต้องของรูปแบบอาคาร (เพิ่มคณะกรรมการผังหลัก) คณะกรรมการสายวิชาชีพสถาปนิก	กองแบบแผน
๗	๖.๗ นำเสนอแบบร่างผังหลัก	๕ วัน	- นำเสนอแบบร่างผังหลักให้หน่วยงาน(สถานบริการสุขภาพ)เพื่อพิจารณาเห็นชอบ - รวบรวมข้อเสนอแนะต่างๆ	สถาปนิก, ผู้บริหารและ คณะกรรมการ บริหารของ หน่วยงาน
๘	๖.๘ จัดทำผังหลัก	๓๐ วัน	- รวบรวมข้อมูลที่เพิ่มเติมจากการ นำเสนอผังทางเลือก - จัดทำผังหลักที่ได้จากการนำเสนอพร้อมข้อมูลเป็นแบบและรายละเอียดประกอบ - จัดทำขั้นตอนในการก่อสร้างอาคาร	
๙	๖.๙ สรุปการนำผังหลักไปใช้ในการวางแผน	๑๐ วัน	- เป็นขั้นตอนในการนำเสนอขออนุมัติงบประมาณการก่อสร้างอาคาร	ผู้บริหาร สถาปนิก
รวม		๑๔๙ วัน		

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๕ ของ ๙

๓. ขอบเขต(กิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด)

การจัดทำผังหลักเริ่มจากการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ แล้วทำการศึกษา รวบรวม ข้อมูลความต้องการ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อให้เห็นถึงสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง รวมทั้งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเกณฑ์ต่างๆในการออกแบบอาคาร แล้วจึงดำเนินการการออกแบบผังหลักนำเสนอต่อผู้บริหารของสถานบริการสุขภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน โดยให้เป็นแบบผัง(แบบร่าง)ทางเลือก ในส่วนนี้จะอธิบายถึงขั้นตอนการดำเนินการโดยละเอียด ๑๐ ขั้นตอน เมื่อได้ผังหลักที่ผ่านความเห็นชอบของหัวหน้างานตามสายวิชาชีพและผู้บริหารของสถานบริการสุขภาพแล้ว จะนำมาจัดทำเป็นแผนการก่อสร้างอาคารประกอบกับผังหลัก เพื่อจะนำไปเป็นขั้นตอนการจัดตั้งและขออนุมัติงบประมาณการก่อสร้างอาคาร โดยให้ดำเนินไปตามลำดับที่กำหนดไว้ในผังหลักต่อไป

๔. ความรับผิดชอบ(ของผู้เกี่ยวข้องตามกิจกรรมใน Flow Chart เรียงลำดับจากตำแหน่งสูงสุดมาต่ำสุด)

๔.๑ ผู้อำนวยการกองแบบแผน

มีบทบาทหน้าที่ อนุมัติเห็นชอบให้เจ้าหน้าที่กองแบบแผนดำเนินการจัดทำผังหลัก

๔.๒ สถาปนิก

มีบทบาทหน้าที่ดำเนินการจัดทำผังหลักทั้งหมด

๔.๓ ผู้บริหารของหน่วยงานสถานบริการสุขภาพ

มีบทบาทหน้าที่ ให้ข้อมูล กำหนดนโยบาย นำเสนอแผนการก่อสร้างอาคารตามผังหลักโดยเสนอขอ งบประมาณการก่อสร้างอาคาร

๕. คำจำกัดความ(หรือคำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง)

๕.๑ ผังหลัก หมายถึง แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของหน่วยงานเต็มรูปแบบและทิศทางการขยายตัวตามนโยบายของหน่วยงาน โดยกำหนดตำแหน่งอาคาร งานระบบสาธารณูปโภค(เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ฯลฯ) งานระบบสาธารณูปการ(ที่เกี่ยวข้องกับอาคาร เช่น ไปรษณีย์ ศูนย์อาหาร ร้านสะดวกซื้อ ฯลฯ) โครงข่ายคมนาคม(เช่น ถนน ทางเดิน ทางเดินเชื่อม ฯลฯ) ทรัพยากร(แหล่งน้ำ) และการจัดลำดับการพัฒนา โดยคำนึงถึงการจัดสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ การจัดกลุ่มอาคาร(Zoning) ความหนาแน่น(Density) และการหันทิศทาง(Orientation)ให้เป็นไปตามกฎหมายควบคุมอาคารที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพการใช้สอยเชิงพื้นที่สูงสุด

๕.๒ มาตรฐาน หมายถึง ระเบียบวิธี ข้อบังคับ ข้อกำหนด หรือเอกสารที่ได้รับความเห็นชอบ ยอมรับตามแนวทางเฉพาะแห่งกิจกรรม ถือเอาเป็นหลักสำหรับเปรียบเทียบเกณฑ์กำหนด ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหรือบ่งชี้แนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด จนบรรลุความสำเร็จสูงสุดของงาน

๕.๓ อาคาร หมายถึง สิ่งปลูกสร้างถาวรที่บุคคลเข้าไปอยู่หรือใช้สอยได้

๖. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (นำ Flow Chart มาอธิบายอย่างละเอียดรวมทั้งเทคนิคต่างๆในการปฏิบัติงาน)

๖.๑ แต่งตั้งคณะทำงาน คณะทำงานประกอบด้วยนักวิชาชีพในสาขาต่างๆ เช่น สถาปนิก วิศวกรสาขาต่างๆ ช่างโยธา และ/หรือผู้มีส่วนได้เสีย

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๖ ของ ๙

๖.๒ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โครงการการออกแบบ รพ. อาจเป็นโครงการในลักษณะเชิงรับ เช่นการขยายการบริการตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น หรืออาจเป็นโครงการในลักษณะเชิงรุกเพื่อป้องกันปัญหาความขาดแคลน ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการออกแบบ อาจประกอบด้วย

- โรงพยาบาลใหม่
- รพ. ที่มีความจำเป็นเร่งด่วน
- รพ. ที่เกิดหรือปรับปรุงตามนโยบายของกระทรวงฯ
- รพ. ที่มีความประสงค์ขยายการทำงานตามเป้าหมายของโรงพยาบาล
- โครงการเชิงรุกที่เกิดจากการตั้งกรรมการร่วมระหว่างข้อเสนอแนะของกองแบบแผนกับความต้องการการให้บริการในพื้นที่ (เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกลุ่มเป้าหมายกับสถาปนิกของกองแบบแผน)

๖.๓ สืบหาข้อมูล ที่ใช้ในการจัดทำผังหลัก การสำรวจข้อมูลอยู่ในขั้นตอนของการหาข้อมูลข่าวสาร (Intelligence phase) ในกระบวนการทำ Programming ซึ่งเป็นข้อมูลเฉพาะสำหรับการออกแบบในบริบทที่จำกัด ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้จะเป็นประโยชน์สำหรับงานออกแบบที่เฉพาะเจาะจง ตามจำนวนและความต้องการของการให้บริการ ดังนี้

๑. ข้อมูลพื้นฐานสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ความเป็นมา, ที่ตั้ง และชุมชน, ปัจจัยต่างๆ เช่น ปัจจัยธรรมชาติ, ปัจจัยวัฒนธรรม, ปัจจัยสุนทรียภาพ ฯลฯ

๒. ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น นโยบายและแผนพัฒนา, วัตถุประสงค์ ความต้องการต่างๆ

๓. อาคารและสิ่งก่อสร้าง ให้ทำการสำรวจต่อไปนี้

๓.๑ มีอาคารและสิ่งก่อสร้างอะไรบ้าง และสภาพของอาคารเป็นอย่างไร

๓.๒ ขนาดของพื้นที่ใช้สอยแยกตามกิจกรรมหลัก

๔. การใช้ที่ดิน

๔.๑ การใช้ที่ดินได้มีการแบ่งแยกพื้นที่ตาม zoning หรือไม่

๔.๒ อาณาเขตที่ดินโดยรอบด้านว่าอยู่ติดกับอะไรบ้าง

๔.๑.๑ ความหนาแน่นของอาคารและสิ่งก่อสร้าง

๔.๑.๒ ระบบสัญจรและที่จอดรถ

๔.๒.๑ การจราจรโดยรอบหน่วยงานและการเข้าถึง (จากถนนภายนอก)

๔.๒.๒ ถนนและการจราจรภายในโรงพยาบาล

๔.๒.๓ ระบบสัญจรทางเท้า

๔.๒.๔ ทางเดินเชื่อม (Cover way) และทางสัญจรของหน่วยต่างๆ ภายในโรงพยาบาล

๔.๒.๕ ที่จอดรถยนต์ภายในโรงพยาบาล

๔.๓ ระบบสาธารณูปโภค ประกอบด้วย

๔.๔ ระบบไฟฟ้าภายนอกอาคาร

๔.๕ ระบบสุขาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย

๔.๕.๑ ระบบประปา ภายนอกอาคาร

๔.๕.๒ ระบบระบายน้ำ

๔.๕.๓ ระบบบำบัดน้ำเสีย

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๗ ของ ๙

๔.๕.๔ ระบบป้องกันอัคคีภัย

๔.๖

ระบบกำจัดขยะ

๔.๗ ระบบโทรศัพท์

๔.๘ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

๔.๙ ระบบท่อแก๊สทางการแพทย์

๔.๑๐ ระบบไอน้ำและน้ำร้อน

๔.๑๑ ระบบภูมิทัศน์ และที่โล่งว่าง และจุดรวมพล

๔.๑๒ ประชุมร่วมกันระหว่างกองแบบแผนกับสถานบริการสุขภาพภาครัฐ

๖.๔ วิเคราะห์ข้อมูล เสนอทางเลือก และสรุปผล เป็นกระบวนการนำข้อมูลข่าวสารที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นข้อกำหนดอันเป็นแนวทางสำหรับการออกแบบ ดังนี้

๖.๔.๑ วิเคราะห์ข้อมูล

๑. วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและข้อจำกัดต่างๆ เช่น ORIENTATION, กฎหมาย
๒. วิเคราะห์ความต้องการของพื้นที่และกิจกรรมต่างๆ
๓. วิเคราะห์ผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมโดยสังเขป
๔. กำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการพัฒนารวมถึงนโยบายต่างๆ
๕. กำหนดแนวทางการในการพัฒนาผังหลัก

๖.๔.๒ สรุปผล

สรุปรายละเอียดของข้อมูลต่างๆ นี้ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบผังหลัก

๖.๕ ออกแบบและจัดทำผังหลัก เป็นขั้นตอนที่สถาปนิก หาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยรูปแบบทางกายภาพ และเทคนิคการให้บริการด้านสาธารณสุขปโมค โดยการออกแบบจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

๖.๕.๑ จัดทำแบบร่าง

- กำหนดเป้าหมายและแนวคิดในการออกแบบวางผังหลัก
- จัดทำแบบร่างผังหลัก
- ประชุมร่วมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอแบบร่างและแผนพัฒนา
- สรุปข้อมูลผังหลัก

๖.๕.๒ จัดทำผังหลัก : ผังบริเวณ (Site Plan) , ผังการใช้ที่ดิน (Zoning) , ผังแสดงแนวทางและการจัดลำดับการก่อสร้างอาคารต่างๆตามโครงการจัดทำผังหลัก (Master Plan)

๖.๖ การนำเสนอแบบผังหลักต่อสถานบริการสุขภาพ หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย .ในขั้นตอนนี้คณะผู้ออกแบบและคณะกรรมการกำหนดแผนการพัฒนานโยบายยุทธศาสตร์ผังหลักฯ จะร่วมกันนำเสนอรูปแบบการก่อสร้างต่อผู้ใช้ ในกรณีนี้ได้แก่ ผู้บริหาร รพ. ตลอดจนผู้ใช้บริการอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบลักษณะการให้บริการและการใช้พื้นที่อาคารให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้

๖.๗ จัดทำผังหลักและวางแผนพัฒนาอาคารสถานที่ของสถานบริการสุขภาพ ขั้นตอนนี้เป็นการสรุปผลเชิงนโยบายเพื่อนำสาระหลักไปใช้ในการออกแบบ เช่น การออกแบบเชิงพื้นที่ของกลุ่มอาคาร การออกแบบการให้บริการภายในอาคาร และการออกแบบระบบวิศวกรรมเพื่อสนับสนุนงานการให้บริการอื่น ๆ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่จำเป็นทั้งก่อนกระบวนการการออกแบบและในระหว่างการพัฒนาการรูปแบบการแก้ปัญหาทางกายภาพ

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๘ ของ ๙

๖.๘ การนำเสนอแบบผังหลักต่อหัวหน้างานตามสายวิชาชีพ ในขั้นตอนนี้คณะผู้ออกแบบ จะนำเสนอรูปแบบการก่อสร้างต่อหัวหน้างานตามสายวิชาชีพ เพื่อตรวจสอบลักษณะการให้บริการและการใช้พื้นที่อาคารให้ตรงตามหลักวิชาการ

๖.๙ การนำผังหลักและวางแผนพัฒนาอาคารสถานที่ของสถานบริการสุขภาพสู่การปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการจัดตั้งและขออนุมัติงบประมาณให้ดำเนินไปตามผังหลัก

๖.๑๐ การประเมินผล วงจรของการออกแบบมักประกอบด้วย การวางแผน การนำไปสู่การปฏิบัติและมีการประเมินผลหลังการใช้พื้นที่ (post-occupancy evaluation) เพื่อนำผลลัพธ์ในการประเมินไปปรับปรุงแบบที่มีอยู่ในโครงการปัจจุบัน และจัดเก็บเป็นบันทึกการเรียนรู้จากข้อดีและข้อผิดพลาดเพื่อนำไปใช้สำหรับการออกแบบในอนาคตที่เรียกว่า post adoption evaluation

๗. เอกสารที่เกี่ยวข้อง(กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐาน ฯลฯ)

๑. พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ และกฎหมายที่ออกตามพระราชบัญญัติ
๒. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕
๓. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕
๔. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
๕. กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.๒๕๔๙ และที่เกี่ยวข้อง
๖. กฎกระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง
๗. มาตรฐาน HA
๘. มาตรฐานโรงพยาบาล กองแบบแผน
๙. มาตรฐานการก่อสร้าง กองแบบแผน

๘. การจัดเก็บ การเข้าถึงเอกสารและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ชื่อเอกสาร	สถานที่เก็บ	ผู้รับผิดชอบ	การจัดเก็บ	ระยะเวลา
-	-	-	-	-

๙. ระบบการติดตามและประเมินผล

- ๙.๑ ติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานของโครงการ /แผนงาน
- ๙.๒ ตัวชี้วัด : ร้อยละของความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมายแต่ละระดับ

คู่มือการปฏิบัติงาน กองแบบแผน	เรื่อง กระบวนการจัดทำผังหลัก (Master Plan) ด้านอาคารและสภาพแวดล้อม	
	เอกสารเลขที่ DCD-M-๐๐๒	แก้ไขครั้งที่ ๐๐ ฉบับที่ ๑
	วันที่บังคับใช้	หน้า ๙ ของ ๙

๑๐. ภาคผนวก

-